

АНАЛІЗ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ

Н. С. Повіткіна, ст. гр. УП-12¹

Кіровоградський національний технічний університет

Сучасні соціально-економічні та науково-технічні зміни в нашій країні, вдосконалення технологій в науці і у виробництві висувають підвищені вимоги до підготовки спеціалістів ХХІ століття. Економічні характеристики менеджменту і нові ситуації, є похідними політичних і економічних змін в міжнародному масштабі, і вимагають звернення особливої уваги на взаємозв'язок між робітниками сектору і їх продуктивністю. Здатність робітників відповідати новим вимогам все більш залежить від рівня їх професійної підготовки. Нажаль, так історично склалося, що зв'язок освіти і фахової діяльності традиційно слабкий. Необхідний перегляд ролі освіти в сфері менеджменту, так як висока або низька якість людських ресурсів все більш обумовлює економічні результати і конкурентноздатність галузі.

Метою професійної освіти є підготовка персоналу до виконання певної роботи. Здатність до діяльності, якої вимагає професія, має прояв в різних формах: в умінні протистояти новим ситуаціям, в організації і плануванні роботи, у відношеннях з керівництвом, іншими членами колективу, клієнтами.

Традиційно метою професійної підготовки було оволодіння загальними знаннями і навичками в роботі. Цей етап є дуже важливим, але в сучасних умовах підготовка фахівців повинна бути більш гнучка, адаптована до нових обставин, для чого необхідні зміни в учбових планах, в самій системі підготовки. Ритм технологічних змін обумовлює спроможність знань, набутих в ході навчання. Швидкий ритм цих змін в наш час прискорив їх старіння, вимагаючи перевірки змісту академічних курсів і їх оновлення.

Нове сучасне бачення професіоналізму та ролі особистості в його формуванні спричинив радикальну переоцінку цінностей професійного розвитку. Зросли вимоги до фахівця, рівня його підготовки та освіти, до відповідальності суб'єкта за свою кар'єру, професійне майбутнє.

Для юнацтва – майбутніх суб'єктів суспільних відносин – на перший план виступили проблеми усвідомленого та особистісно-орієнтованого вибору професії, отримання професійної освіти й оволодіння професією, професійного зростання і самовдосконалення. Адаптація індивіда до дійсності, що змінюється, стає можливою лише завдяки динаміці самої людини, її життєвих уявлень і професійних планів.

Становлення професійної культури менеджера в процесі його професійної підготовки може включати формування:

- 1) професійно-культурної освіченості (гнучкість мислення, застосування знань і умінь у практичній діяльності);
- 2) професійної етики як прояву вищого рівня розвитку професійної культури;
- 3) загальнокультурної (розуміння професійної діяльності як культуровідповідної та усвідомлення себе як носія культурних зразків) і функціональної (застосування знань і умінь при вирішенні професійних завдань з урахуванням норм професійної культури) грамотності.

Слід виділити основні показники, які характеризують зміст професійної підготовки майбутніх менеджерів у вищих навчальних закладах. У критеріальних показниках виокремлюють не тільки традиційні, фіксовані у формі результатів, знання, вміння, навички, що складають досвід пізнавальної, виконавчої та комунікативної діяльності, а й інші

¹ Науковий керівник – О. В. Сторожук, к.е.н., доцент Кіровоградського національного технічного університету

характеристики, що дозволяють виміряти, оцінити, описати й встановити закономірності, які існують усередині проєктованого й реалізованого змісту професійної освіти [3].

Зміст готовності майбутніх менеджерів до управлінської діяльності являє собою динамічне структурно-рівневе утворення, що відображає єдність професійної самосвідомості, мотиваційно-ціннісного та змістовно-процесуального компонентів.

Ціннісні орієнтації є компонентом складної структури відношень особистості до умов її існування і діяльності. Вони пов'язують воедино суспільне, групове і індивідуальне в свідомості і поведінці особистості, визначають її провідні позиції, надають спрямованості діяльності людини, є центральною ланкою ціннісно-смислового аспекту професійного самовизначення. Формування особистості студента до цінностей суспільства є складним, багатоступеневим процесом. Вибір професії студентами ВНЗ пов'язаний з їх пошуковою діяльністю, в яку входить когнітивний, емоційний і практичний компоненти.

Важливу роль у становленні професійної культури майбутніх менеджерів відіграє викладацький склад навчального закладу, а саме його підхід до викладу матеріалу і ставлення до навчального процесу. Методи викладання мають ґрунтуватися на пізнавальній активності студентів. В енциклопедії освіти вона трактується як «риса особистості, яка проявляється в його ставленні до процесу пізнання, що передбачає стан готовності, прагнення до самостійної пізнавальної діяльності, спрямованої на оволодіння індивідом соціального досвіду, накопичених людством знань, способів діяльності, а також її якості». Пізнавальна активність розвивається у людини протягом усього її життя, сприяє підготовці до майбутньої професійної діяльності і може змінюватися з переорієнтацією життєвих планів і установок особистості [6]. Але ця зміна може пройти ефективно лише в тому випадку, коли методи та форми навчання повністю відповідають поставленим цілям. Для того, щоб студент досконало засвоїв необхідні знання та навички, він повинен їх використовувати неодноразово в різних ситуаціях. Саме такий підхід до навчання є основою ситуаційної концепції менеджменту, орієнтує фахівців на ситуаційне мислення з урахуванням об'єктивних умов функціонування [2, с. 30].

Дана концепція вимагає від людини творчого мислення, яке є генератором нових нестандартних ідей. Існує безліч методик, які дозволяють урізноманітнити й активізувати процес навчання.

Як стверджує П. Друкер [8], стиль роботи людини є вродженим. Його не можна змінити, але можливо скорегувати. Щоб визначити й оцінити власний стиль роботи, менеджер повинен проаналізувати свою діяльність, виявити недоліки й сильні сторони. Але такий варіант не підходить для студентів, адже в процесі навчання немає практичної складової, яка б дозволила провести подібний аналіз. Тому використання методів активізації навчального процесу є кращими імітаторами процесу професійної діяльності, в ході яких майбутні фахівці зможуть визначитися з власним стилем роботи.

Використання різних методів активізації навчання найкраще себе проявляє при проведенні семінарських занять. Добре організований семінар не тільки закріплює знання та вміння тих, хто навчається, але й розвиває в них творчі здібності, вміння слухати іншого й самому аргументовано висловлювати свої думки, розвиває логічне мислення й комунікативні здібності [1, с. 110].

Отже, перейдемо безпосередньо до розгляду методів активізації навчального процесу. Одним з найбільш використовуваних з-поміж них є метод дискусій. Значну увагу даному методу приділяють у вищих школах Великої Британії. На думку англійських фахівців, дискусії притаманні такі переваги:

- сприяє виробленню у студентів вміння висловлювати й аргументувати власну думку;
- формує наукове мислення;
- вчить слухати один одного;
- змушує студентів виступати в ролі критиків;

– сприяє спонтанності мовлення, адже для того, щоб вести дискусію, потрібно не тільки логічно будувати висловлювання, але й правильно формувати свої судження [5].

Фахівці вважають, що найважливішими умовами проведення дискусії, як тематично спрямованої суперечки, можуть бути наступні:

- усі учасники дискусії мають підготуватися до неї;
- кожен учасник дискусії повинен мати чіткі стислі тези свого виступу;
- можна практикувати «розминку» для активізації дискусії;
- дискусія має бути спрямована на з'ясування істини, а не на словесне змагання її учасників [1, с. 111].

З метою залучення всіх студентів до участі в дискусії можна використовувати метод рольових триад. На різних етапах проведення дискусії викладач повинен розподілити ролі між учасниками залежно від функцій, які ті повинні виконувати.

Одним з видів методу творчої дискусії можна вважати «мозкову атаку». Для обговорення конкретної проблеми обирається група студентів, яка ділиться на дві підгрупи: «генератори ідей» і «критики». «Генератори ідей» висловлюють нові ідеї щодо вирішення даної проблеми, а «критики» оцінюють ідеї і вибирають найбільш оптимальні з них.

Головні принципи мозкової атаки:

- 1) не критикувати (можна висловлювати будь-яку думку без побоювань, що вона буде визнана невдалою);
- 2) стимулювати будь-яку ініціативу;
- 3) прагнути до найбільшої кількості ідей;
- 4) розширювати, змінювати, комбінувати, покращувати запропоновані ідеї [4, с. 147].

Одним з найбільш універсальних методів активізації навчального процесу і покращення засвоєння знань з певних предметів є ділова гра – так прийнято називати динамічну імітацію реальних господарських чи інших ситуацій, яка за своїм змістом і методами реалізації відповідає практичній діяльності конкретних категорій працівників. Це дозволяє всебічно розвивати ділові задатки студентів і комплексно формувати необхідні знання та вміння, забезпечувати набуття навичок творчого використання ними теоретичних знань для вирішення конкретних господарських ситуацій [7, с. 243].

Ціннісні установки неможливо сформувати без зусиль самого студента, педагогів, які працюють з ним. Студенти повинні усвідомлювати сутність вибраної ними професії, накопичувати і засвоювати знання в даній професійній сфері, виховувати в собі якості, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Список літератури

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки : навч. посіб. / О. В. Аксьонова. – К. : КНЕУ, 1998. – 280 с.
2. Казанцев А. К. Основы менеджмента. Практикум: учеб. пособ. / А. К. Казанцев, В. И. Малюк, Л. С. Серова. – 2-е изд. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 544 с.
3. Кайтан Н. В. ст. Ціннісні орієнтації студентів, майбутніх менеджерів туризму, в їх професійному самовизначенні – Київ: Вид-во КУТЕП. – 2013. С. 2–4
4. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / В. М. Нагаєв. – К. : Освіта, 2007. – 222 с.
5. Федина М. Особливості основних форм і методів навчання у вищій школі Великобританії: [Електронний ресурс] / М. Федина. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pippo/2009_6/Fedyna.htm. – Заголовок з екрану.
6. Шевченко Л. Застосування веб-квестів для формування пізнавальної активності учнів / Л. Шевченко: [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pippo/2011_3/Shevchen.htm – Заголовок з екрану.
7. Яворська Ж. Ділові ігри та їхня роль у підготовці сучасних фахівців / Ж. Яворська// Вісник Львівського університету. – 2005. – № 19. – С. 315–320.
8. Peter F. Drucker Management Challenges for the 21st Century / P. F. Drucker : [Electronic resource] : Mode of access : <http://tap3x.net/EMBTI/j6drucker.html>.